3910

BIBLIOTECA "ILURO"
E. Durán, Sch. P.
Efraïm
Drama en tres actes i en prosa
Administració
CASA "PATUEL"
MATARÓ

Casa Patuel

Sant Rafel, 1
i Isern, 2

MATARO

PERRUQUES :: ARMERIA :: TRAJOS TEATRE
CREPÉ :: MÁSTIC :: GUIXOS DE
CARACTERITZAR

Mètode de caracterització per el teatre

Utilíssim llibre per els aficionats il·lustrat amb 22 làmines
5 pessetes

Es lloguen trajos de soldats romans per a la processó de Setmana Santa, com també vestits, ales d'àngel i vestes de congregants

Nans per a la processó de Corpus

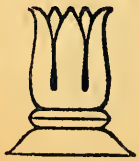

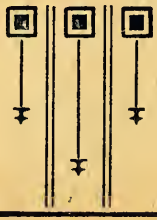

ANY II MATARÓ, JUNY DE 1928 NÚM. 11

Biblioteca "Iluro"
Editada per la Casa Patuel

E. Duràn, Sch. P.

-: Efraïm :-

Drama en tres actes i en prosa

Estrenat el dia 16 de febrer de 1914, en el teatre de les Escoles Pies de Mataró

ARTS GRAFIQUES = Santa Coloma de Farnés = TELEFON 5 18

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://archive.org/details/eframdramaentres15017durn

Justificació del tiratge N.º

La present impressió d'aquesta obra és propietat de l'editor.

Repartiment

Personatges				Actors
Pere d'Amigó	*(pare)*	*60*	*anys*	M. Recasens
Pere d'Amigó	*(fill)*	*35*	»	J. Peradejordi
Justet	*(fill de l'anterior)* .	*8-11*	»	M. Cruzate
Ramon	*(amic de Pere)* . .	*25*	»	J. Riera
Efraïm	*(banquer jueu)* . .	*55*	»	S. Fontrodona
Elí	*(company de l'anterior)* .	*40*	»	P. Martí
Boabdil	*(notari)*	*50*	»	F. Xena
Pau	*(criats del jueu)*	*35*	»	P. Reinal
Simón	*(criats del jueu)*	*30*	»	E. Comas
Mateu	*(criat)*	*20*	»	J. Fradera
Blai	*(hostaler)* . . .	*30-35*	»	M. Puig
Fidel	*(recader)* . . .	*30-35*	»	C. Fradera
Pepet	*(fill de Blai)* . .	*14*	»	M. Mola

ADVERTÈNCIES

Els vestits seran els d'usança del segle XVII o començament del XVIII.

Dreta i esquerra les de l'actor.

El director d'escena podrà entroduïr les modificacions, en el decorat i portes d'entrada i sortida, que cregui més convenients pel millor efecte.

Els papers més importants són el de Pere d'Amigó (fill), el de Efraïm, el de Pau i el de Gil. Els de Blai i Fidel ho són per lo graciosos. Tots aquests han d'ésser escullits.

L'acció passa a Catalunya, província de Tarragona.

Acte primer

DECORACIÓ

Es presenta a la vista una cambra-saló, modestament decorada i amoblada a l'antiga usança de la terra. A l'enfront una porta i altres dues a dreta i esquerra, ço és: una per banda; una taula a un cantó, un rellotge a la pared i una finestra a la banda que es vulgui.

ESCENA PRIMERA

PAU

(Netejant i posant els mobles en ordre, es mou en gràcia, dient:)

Ni una mica de lleure puc tenir...«Renegat, vina aquí.» ¿On és el Renegat? Renegat, ves allà... ¡I sempre, sempre Renegat! Com si no tingués com les persones un nom propi!.. (Pausa.) Si jo em dic Pau, ¿per què m'han de motejar dient-me Renegat? Tinc tota la raó... Si, senyors, tota la tinc... però no em val... ¡Oh! i si em sentissin aquells malastrucs... (Pausa.) Déu nos en guard!.. ¡Oh! maleït el jorn en que vaig renegar de la fe! Si Déu em castiga!.. Si no puc parlar amb persona honrada, i tothom... tothom fuig de mi. Jo en tinc tota la culpa... (Pausa.) Però, ba, ba! fora cabòries i avant!.. Ja quasi tot està endreçat.

(Parat, reflexionant amb pausa:)

Quí deu haver de venir? Ah! el meu amo poc ho acostuma fer això... ¡quelcom molt gros deu maquinar! (Passos a l'escala.) Ara deu pujar. Ell serà.

(Va cap a la porta principal i entra Simón amb uns papers que llença sobre la taula.)

ESCENA II

PAU *i* SIMON

SIMON Molt enfeinats estem!

PAU Ola, Negre, una mica.

SIMON (Amb enuig:) Home, home!

PAU Ja et pica la mosca?

SIMON Tu sempre el mateix. Impertinent fins allà.

PAU Noi! ¿què el passa? De què te les heus?

SIMON Sí, fes el desentès ara... mosca morta!

PAU Si no t'espliques...

SIMON Ola, Negre! (Escarnint-lo.) ¿Et deu agradar molt que et digui Renegat?

PAU Tens raó noi. No hi havia pensat. Encara que...

SIMON Què vols dir?

PAU Res, home, res; què t'escau molt bé.

SIMON El teu sí... com l'anell al dit.

PAU Venjatiu, més que venjatiu!

SIMON I tu sempre un *pau* i superb!..

PAU Si el nom de *negre* el portes pintat a la cara!..

SIMON I tu el de *renegat*, escrit al front i a la consciència.

PAU Mai serà tan negre com la teva.

SIMON Perquè mai te l'has mirada.

PAU Sí, qui no et coneix, que et compri.

SIMON Per això a tu ja t'han comprat.

PAU Desgraciat! Amb una paraula meva anaves a la forca...

SIMON Ets massa gros... el teu corbatí no em serviria pas!

PAU ¡Infame!

SIMON Ja, ja, ja! (Rient.)

PAU (Apart:) Si sabrà la meva història. ¡Perjur!

SIMON A mi m'ho dius?

PAU ¡Assassí!

SIMON Uf! viu! Això t'ho guardes per tu, tot lo més vaig ésser el teu complis.

PAU Mentida! (Apart:) Tot ho sap.
SIMON Encara tens barra...
PAU Veste'n, veste'n, sinó...
SIMON No em dona la gana!
PAU Qualsevol dia...
SIMON Covard! (Amb despreci.)
PAU Tens sort que som aquí...
SIMON Ja tens raó.
PAU Més val que callem.
SIMON Ara t'expliques.
PAU Ens coneixem massa... (Pausa.)
SIMON Hem de sofrir... No hi ha remei...
PAU Ja n'estic cansat de tant esclavatge!
SIMON I el que ens aguarda...
PAU Més val no pensar-hi.
SIMON Bé, doncs, amics com sempre ¿eh? Tóca-la.

(Allarga la mà i fa com qui es despedeix, però torna i diu:)

Ah! escolta: ¿que ja has cobrat?
PAU Ni una malla... I tu?
SIMON Noi, estic aburrit. Guaita com vaig...

(Li ensenya el vestit dolent.)

PAU Sí, són verdes.
SIMON La primera ocasió...
PAU El mateix dic jo, però... ¡ui, ui!
SIMON Qui sap.
PAU No et pensis, per això... ja em deia la meva mare, quan jo era petit: «fill meu, sigues bo, no facis cap mal a ningú, que un jorn arriba en que es compleix la justícia.» I creu-me, que si de mi depen...

(Es senten passos pujant l'escala.)

Escolta: ¿eh que puja algú?
SIMON Me'n vaig.
PAU Serà la visita que espera l'amo.
SIMON Un altra víctima! ¡Criminals! (Tot anant-se'n.)

ESCENA III

Pau *i* Pere d'Amigó

(Truquen a la porta principal i comparei: Pere d'Amigó (pare.)

PAU (En obrint la porta:) A qui demana?

D'AMIGÓ ¿El senyor Banquer?

PAU Entri.

D'AMIGÓ Grans mercès.

PAU Qui li diré qui el demana?

D'AMIGÓ Peré d'Amigó.

PAU Segui, si és servit... (Li presenta una cadira.)

D'AMIGÓ Gràcies. (S'assenta.) Si em vol fer el favor dígui-li que porto un xiquet de pressa.

PAU Se li ofereix res més?

D'AMIGÓ Res més.

PAU Vaig a avisar-lo. (Se'n va per la porta lateral.)

D'AMIGÓ Gràcies.

ESCENA IV

Pere d'Amigó

(Molta pausa. Assentat, diu amb sentiment:)

Oh! què trista és la meva situació... Jamai m'hi havia trobat. Dolents foren els anys passats... els gastos sempre en augment, i les cullites sempre minvant... Oh Pere, Pere, pobre fill meu! Déu vol probar-te amb els treballs i tribulació. Tanta pau qui hi havia a casa! tanta sort i felicitat! Déu se n'emportà l'esposa: treballadora, cariciosa i com cap altra virtuosa. La vinguda de Justet al món, li costà la vida... Quina desgràcia!, quina pèrdua pel meu fill, pel meu nét i per la família tota! De la seva mort ençà sembla que caiguin

sobre la meva casa totes les desgràcies, com llamps terribles que la trossejen. (Pausa.) Hi manca una providència administradora dels pocs cabdals que resten, car les entrades són cada volta menors... El prèstec que anys enrera vaig fer, és hora que encara no s'ha pagat, i ara... ara un altre de més considerable! Oh Déu meu, compadeixeu-vos de mi i doneu-me encert i forces en el trist condol! Tal vegada amb aquesta quantitat sortirem de la trista situació en que ens trobem, ajudant-nos Déu. Però un interès tant crescut... no ho sé... uns fatals presentiments em torturen, m'atormenten... (Passant la mà pel front.) Però Déu sobretot i...

(S'obre una de les portes laterals i entra Efraim.)

ESCENA V

PERE D'AMIGÓ *i* EFRAIM

EFRAIM Bones tardes, senyor Pere. (Des de la porta.)

D'AMIGÓ Bones ens les dongui Déu. (Aixecant-se.)

EFRAIM Vostè sempre tant valent. Però segui...

D'AMIGÓ No, ara ja em resento molt dels anys, i aquests viatges m'atropellen... (Ambdós s'assenten.)

EFRAIM S'ha de tenir molt compte de la salut...

D'AMIGÓ Quan la necessitat hi empeny...

EFRAIM Es que la vida de vostè val molt.

(Amanyagant-lo hipòcritament.)

D'AMIGÓ Mercès. Però anem al cas. Va rebre la carta?

EFRAIM Si, senyor. I veig que vostè és molt puntual.

D'AMIGÓ L'home es deu al que promet.

EFRAIM I més l'home honrat!..

D'AMIGÓ Li sembla, doncs, que podré enllestir aviadet?

EFRAIM Molt aviat.

D'AMIGÓ Ho celebro, puix desitjo arribar a terme abans de que es faci fosc.

EFRAIM Es de jorn. (Miren el rellotge) Són les tres.

D'AMIGÓ Millor que tot estigni a punt...

EFRAIM En rebre la seva carta, vaig avisar al notari, i crec:..

D'AMIGÓ Així l'escriptura deu estar llesta.

EFRAIM Hi mancaran uns petits detalls, que depenen de la presència de vostè.

D'AMIGÓ I el senyor notari?

EFRAIM No pot trigar.

D'AMIGÓ Està avisat?

EFRAIM En arribar vostè hi he fet anar.

D'AMIGÓ Molt bé. Entretant aniré amb el permís de vostè a enllestir un recadet de poc temps, per a què després no m'hagi d'entretenir mica a ciutat.

EFRAIM Com tingui gust.

D'AMIGÓ (Alçant se de la cadira:) Doncs, fins després.

EFRAIM A les seves ordres. (Acompanyant-lo fins a la porta.)

ESCENA VI

EFRAIM

(Passejant per la cambra nerviós:) El parany està ben posat... El negoci se'm presenta millor del que jo esperava. (Guaita a la finestra:) La boira és tant espessa que a dos passos res s'hi veu. Tot, tot afavoreix els meus plans: fins la naturalesa ens presenta avui un dia boirós tan estrany en aquests països... Elí frisa per assolir el triomf final de la nostra escomesa. Quin destorb hi pot haver? (Pausa.) Cap: no en veig cap. Coratge, Efraim, coratge i avant... No tinc motiu per a obrar així? El viure aborrit, odiat de tothom, no és viure. Els mateixos qui venen a enmatllevar-me diners per pura necessitat, veuen en mi una mala ombra... i si poguessin... oh! vull sacudir aquest jou feixuc, vull la seguretat, la sort que aquí no tinc... i tinc por que qualsevol dia... Ah! abans, doncs, de que aital no esdevingui, convé... (Elí, estant a la porta sent les darreres paraules, i respon:)

ESCENA VII

EFRAIM *i* ELÍ

ELÍ ¿Què convè, Efraïm?

EFRAIM Ola, Elí, ja t'esperava.

ELÍ De pressa he anat.

EFRAIM Qui s'espera, es desespera... Però anem al gra Portes ja l'escriptura?

ELÍ Amb tots els *ets* i *uts*.

EFRAIM Dic la de venda.

ELÍ Sí, la total de les finques. La de manlleu la portarà el notari.

EFRAIM I la firma?

ELÍ Mireu-la; (li ensenya) ni el mateix amo la coneixeria.

EFRAIM Com ho heu fet?

ELÍ Es treta d'una de les seves cartes.

EFRAIM Aquell Boabdil!

ELÍ Psit! sap la seva obligació!...

EFRAIM El diner que enmatlleva, ja el tinc preparat.

(Treu la bossa del calaix.)

ELÍ Doncs tot està a punt.

EFRAIM Serenitat i mans a l'obra...

ELÍ Que no em coneixeu?

EFRAIM ¿I quí t'acompanya?

ELÍ Amb un me'n sobra.

EFRAIM El Renegat?

ELÍ O el Negre: pel que ha de fer...

EFRAIM Són de confiança?

ELÍ Aquesta cadena els lliga. (Senyala el punyal.)

EFRAIM Amb tu confio.

ELÍ Mai han fallit els meus plans.

EFRAIM Ja saps que et porta molt compte.

ELÍ Digueu: ens porta... (Truquen a la porta.)

EFRAIM Entesos.

ELÍ (A cau d'orella diu a Efraïm:) Despatxeu-lo aviat, que no es quedi a ciutat. El dia és preciós. Vaig a posar el parany...

(Se'n va per la banda lateral i per la principal entra Boabdil.)

ESCENA VIII

EFRAIM *i* BOABDIL

BOABDIL Bones tardes, Efraïm.

EFRAIM No ho són pas molt que diguem, senyor Notari.

BOABDIL Talment fa un dia brunot. I doncs, està molt sol...

EFRAIM Com que un hom està tan enfeinat. Estava registrant aquells papers...

BOABDIL Sempre amb el negoci.

EFRAIM Com es passaria la vida? Del negoci en surt el cabdal i la riquesa que sempre van variant...

BOABDIL Si, si, avui són d'un i demà d'un altre...

(Somrient amb pilleria.)

EFRAIM Ja, ja, ja! (Rient:) Donant voltes com la roda de la fortuna.

BOABDIL Comprenc, comprenc.

EFRAIM Vaja, segui. Porta l'escriptura?

BOABDIL (La treu.) A mida del seu gust.

EFRAIM Es vostè un mestre consumat en l'art...

BOABDIL Em plau tenir tant bon censor, car a vostè no se'l pot titllar d'ignorant en el mateix.

EFRAIM A veure, doncs... (Demanant l'escriptura.)

BOABDIL Una cosa abans.

EFRAIM Digui.

BOABDIL Amb quines condicions treballo?

EFRAIM (Admirant-se:) Què diu?

BOABDIL Més clar: ¿Quan cobraré?

EFRAIM Home, entre amics...

BOABDIL Més clars.

EFRAIM Per ço mateix: no es queixarà de mi.

BOABDIL Ja el crec, però ..

EFRAIM Què vol dir?

BOABDIL Que aquest negoci té moltes espines, i...

EFRAIM Comprenc...; pujarem els honoraris...

BOABDIL Veurà, li seré franc: quan pensa donar-me?

EFRAIM Home, què se jo ara? Però el doble o triple...

BOABDIL No hi estic pas conforme.

EFRAIM Què?

BOABDIL Que no, senyor.

EFRAIM No se, doncs, que vol.

BOABDIL Li sembla a vostè que posi el meu cap a l'encant per tan petita cosa? Recordi's de l'altre judici, que a no ser pel jurament fals del Renegat i del Negre...

EFRAIM Psit! calli, ja ho se, però aquesta vegada no hi haurà aquell maleït Fidel que declari...

BOABDIL Sap vostè el que pot succeïr?

EFRAIM Pactem abans, o m'entorno.

BOABDIL Home ¿què no em coneix?

BOABDIL Pel mateix...

EFRAIM Gràcies. ¿Què vol, doncs?

BOABDIL Vull un tant per cent.

EFRAIM Home, posis a la raó!

BOABDIL Es el meu determini... sinó...

(Fa com qui s'alça per anar-se'n, i al moment truquen a la porta.)

EFRAIM Ja és aquí... No en parlem més.

BOABDIL (Parlant baixet:) El dos per cent ¿eh?

(Entra Pere d'Amigó (pare.)

ESCENA IX

Anteriors i PERE D'AMIGÓ

D'AMIGÓ Déu us guard, senyors.
EFRAIM Bones tardes!
BOABDIL Ben arribat sigui, senyor.
EFRAIM Tinc el gust de presentar-li el senyor notari.
D'AMIGÓ El gust és meu. (Fent-li un petit salut.) Veig que està bonet. Per a vostè no passa el temps. (A Boabdil.)
BOABDIL El mateix dic, senyor Pere; vostè sempre valent.
EFRAIM Ah, si, té raó que ja es coneixíen.
D'AMIGÓ Bé, senyors, serà cas d'enllestir aviadet.
BOABDIL Quan vostès manin.
D'AMIGÓ Els testimonis?
EFRAIM Quí els hi sembla?
BOABDIL Hi ha algun dels serventís?
D'AMIGÓ Qualsevol.
EFRAIM Vaig a veure... (Crida des de la porta:) Pau! Simon..!
PAU (De dintre:) Senyor!.. (Surt en escena.)

ESCENA X

Dits i PAU

EFRAIM Sempre gansejant!
PAU Es que...
EFRAIM Fora excuses. . ¿Què és defora el Simón?
PAU Em sembla que és dalt.
EFRAIM Es estrany... A veure: Simón! Simón..!

(Aquest respon dues vegades: la primera amb veu llunyana, i la segona més propera. Surt en escena.)

ESCENA XI

Dits i SIMON

SIMON Senyor!..
EFRAIM Que dormies?
SIMON Es que...
EFRAIM Si, el mateix de l'altre... Ara escoltar i callar. Sereu testimonis d'aquesta escriptura. Quan tinguin gust, senyors... (Als altres.)
D'AMIGO El senyor notari la pot llegir i si està conforme...
EFRAIM Es firma i llestos.
D'AMIGO Bé, i quin interès hi posa?
EFRAIM Te raó.
BOABDIL Vostès diran...
D'AMIGO Tingui compte, senyor Banquer!..
EFRAIM Li està bé el sis per cent? Es poquet ¿oi?
D'AMIGO (Apart:) Que és estrany! Si, senyor, molt bé!

(Mentre escriuen l'interès, llegeixen i firmen a la taula. Pau i Simón, parlant apart, diuen:)

PAU Pobre senyor, està ben posat!
SIMON En bones mans ha caigut!

(Aquest diàleg amb molta pausa, com escoltant i parlant.)

PAU No més li demana el sis per cent!
SIMON Prou hi és, prou, el llaç!
PAU Em sembla que hi ha gat amagat.
SIMON No ho se pas com explicar-m'ho.
PAU Tal faran, tal trobaran...
SIMON Jo el que voldria és cobrar el que em deu.
PAU El dia que jo cobri, el planto en sec.
SIMON Jo prou en cerco de col·locació, però no en trobo.
PAU Aquí el mateix servim per sant, que per dimoni.

SIMON Som testimonis del que no sabem.

PAU Ara deuen firmar per nosaltres.

SIMON Calla, que ja acaben. (Paren de parlar.)

EFRAIM Li està bé així?

D'AMIGO Conforme.

EFRAIM Tingui, doncs, aquí té el diner del seu prèstec; l'escriptura de manlleu, i desitjo que tot li vagi bé.

D'AMIGO Déu ho faci!

BOABDIL El mateix li desitjo jo.

D'AMIGO Gràcies!

EFRAIM (A Pau i Simón:) Vosaltres a la feina!

(Aquests saluden i se'n van pel cantó.)

ESCENA XII

PERE D'AMIGÓ, EFRAIM *i* BOABDIL

BOABDIL Si res més no em manen, amb el permís de vostès em retiraré. Tinc un xic de feina.

EFRAIM Tanta pressa porta?

BOABDIL (Mentre Pere d'Amigó mira per la finestra:) Molta. Recordi's del pacte... del contrari... (Li diu baixet.)

D'AMIGO També per mi es fa tardet.

BOABDIL (Despedint-se:) Que els vagi bé, senyors. (Marxa.)

ESCENA XIII

PERE D'AMIGÓ *i* EFRAIM

D'AMIGO Amb el seu permís, doncs, jo també...

EFRAIM Porta molta pressa.

D'AMIGO Vostè comprendrà que...

EFRAIM Si, realment, portant cabdals, no convé pas fer tard.

D'AMIGO Així penso jo.

EFRAIM Guardar-se, doncs, encara que crec que no hi ha cap perill. (Apart:) Si ho sabessis!

D'AMIGO Conservi's, doncs, senyor Banquer.

EFRAIM Salut i coratge, senyor Pere. A reveure!

D'AMIGO Adeussiau.

(Efraïm l'acompanya fins a la porta i diu:)

EFRAIM Estigui bonet.

ESCENA XIV

EFRAIM

(Passejant amb alegria diu amb nervi i llenguatge misteriós, després d'haver fermat be les portes: Gran pausa.)

Oh! quin dia de joia és avui! Tot s'és portat com una seda; ja me'n puc riure de tothom. Sóc ric, molt ric, i propietari de grans finques. . Aquell ximplet de notari... vol el dos per cent; no li farà pas mal... Què pot fer? ¿delatar-me? Criminal! falsificador! Be prou que se'n guardarà... Tot, tot serà per a mi!.. Oh! quina felicitat!..

(Tot això amb mostres d'avarícia. Després s'asseu a la cadira de la taula, obre el calaix, i treu i compte els diners:)

Sis, vuit, deu mil lliures..! Aquest paper? ah! és el prèstec de vint mill lliures al trenta per cent. Aquest altre? poca cosa: dotze mil lliures al vint-i-cinc per cent.

(Treu diners en metàl·lic sobre la taula, i mentres els compta, sent trucar a la porta i mirant esfaraït cap aquell indret, posa ambdues mans sobre els diners. Tornen a trucar i aleshores tira tots els diners dintre del calaix, tanca bé i nerviós s'alça a veure qui hi ha.)

Qui hi ha? Qui demana?

(Es sent fosca la veu de Pau que diu:)

PAU Som nosaltres.

EFRAIM Què voleu?

PAU Parlar amb vostè.

EFRAIM Maleïts servents! ¿Què voldran ara? (Obre la porta.)

ESCENA XV

EFRAIM, PAU *i* SIMÓN

EFRAIM Quins mals esperits us porten per aquí? (Enfadat.)

PAU Ens convé dir-li dues paraules.

EFRAIM Poques i aviat!

PAU Doncs... doncs... és el cas que voldriem cobrar quelcom.

EFRAIM Per això heu vingut a molestar-me?

SIMON Faci's càrreg com vaig, (li mostra el vestit esparracat) i no tinc una malla.

PAU Jo fa quatre anys que no he cobrat cap sou.

EFRAIM Ja heu vist l'emprèstit: no tinc diners, no tinc diners, no en tinc; ja podeu marxar.

PAU Mireu, senyor...

EFRAIM Prou! no vull més respostes.

SIMON Jo no puc anar enlloc.

EFRAIM Fugiu, fugiu de la meva presència, si no voleu que us llenci de casa per morir-vos de fam. Massa faig en donar-vos menjar: mal criats!

PAU Si no li demano tot...

SIMON Jo solament...

EFRAIM He dit que no tinc diners: fora!

(Després repensant-se amb pausa, segueix:)

Ah! calla, una idea. Té, Pau: si cobres aquest pagaré on aneres ahir, quelcom us donaré.

(Treu el pagaré del calaix.)

I tu, Simón, ves a veure si hi ha cap nova per la ciutat; per si quelcom greu esdevé, avisa com et tinc manat. Aneu, avui no calen els vostres serveis fins a les deu de la nit.

PAU Molt bé, senyor...

SIMON Ho faré com vostè mana. (Se'n van cofois.)

ESCENA XVI

EFRAIM

(Tanca bé les portes i es passeja nerviós, ullejant el rellotge.)

Ah! ja deu estar per arribar aquell. Em convé que tothom sigui fora... Ja cobrareu, ja, miserables! morts de fam! Si jo pogués sortir de casa, ni un minut més us tindria: però us necessito, com tindria un gos si m'ho pogués fer. Jo sóc senyalat per tothom, si surto de casa, com si m'acompanyés l'ombra de la malvestat... (Pausa.) Són ja les cinc! Elí triga molt...

(Mira per la finestra.)

Encara no es veu... (Amb impaciència:) Oh! ara tot s'acabarà d'un cop: ric, molt ric i després fora, a viure a les meves propietats, ben defora de la ciutat, que em desprècia.. Ja no vull estar més aquí! Corren mals vents, i si la tempesta es congria sobre el meu cap, qui sap l'avenir? Aquests maleïts cristians m'odien; no hi vull més tractes; el d'avui serà el darrer. Vull tranquil·litat aquí dintre el cor; allà, allà a les meves finques... No, no em plauen els tribunals!

(Creix l'entusiasme:)

Però, de que em poden acusar? No, jo no soc pas assassí! ¿Criminal? Ah! no; jo no he begut mai la sang de cap víctima humana! Mai s'ha clavat el meu punyal en cap enemic! De tot el que fan els altres, me'n rento les mans... I doncs, de què i de quí tinc por? I per què sento aquí (senyalant el cor) dintre un pes feixuc? Què és el que m'aturmenta, i em desespera i m'abrusa com un foc viu i horrorós? Ah! tot són ombres, res més... Fantasmes imaginaris, fora, fora ombres crudels; sagnants fantasmes, que voleu xu-

clar la meva sang, robant-me la pau, la tranquilitat. ¿Què voleu de mi? Aneu, aneu... altres en topare de lladres, malvats assassins!.. Jo, si tinc diners, tinc finques, són fruits del meu treball. ¿Què no é lícit el que faig? Els altres són els falsificadors..., n faig més que aprofitar-me del negoci, que em pose a les mans. Lluny, doncs, ben lluny d'aquí; no en perseguiran aquestes males fúries, cuques devorado res que em corsequen, que em trossejen, robant-m la tranquilitat. Amb tal de sortir d'aquí, aniria enca que fos al... (Es senten passos forts.) Ara, ara serà aquí.

(Escolta ran de la porta. Tres copets re sonen; obra Efraïm la porta, de pressa i con pareix Elí disfressat amb postís i tapat am capa. Tanquen la porta.)

ESCENA XVII

EFRAIM *i* ELÍ

(Elí bo i desencapotant-se i esfereït e treu el postís.)

ELÍ — M'esperaveu?

EFRAIM — Que en fa d'estona.

ELÍ — Estem salvats!

EFRAIM — Home, ni jo t'hauria conegut; talment sembles un altre

ELÍ — Les coses fer-les be, o no fer-les.

EFRAIM — Oh, la pràctica!

ELÍ — ¡Què em recrimeu? (Nerviós

EFRAIM — No: t'admiro i t'exalço.

ELÍ — Aquí teniu l'escriptura del manlleu. Amb això us en trego les finques de vostre client.

EFRAIM — (L'agafa nerviós:) La de venda li has encabit a la butxaca?

ELÍ — Ja no us diria propietari d'elles.

EFRAIM — Tombar-lo... canviar-li l'escriptura i llevar-li la bossa ¿eh?

LI Penseu que havia de deixar-lo viu, perquè declarant, anéssim a la forca després?

FRAIM Oh! ben pensat, ben fet! Ja estàs segur...

LÍ Ningú m'ha vist... ni una ànima passava, ja me n'he ben assegurat...

FRAIM Tu, sol?

LÍ Tot sol. He pensat que un altre...

FRAIM I en venir?

LÍ Camps a través, fins a la muralla.

FRAIM Oh! sí, estem salvats!

LÍ Què penseu fer?

FRAIM Sortir tot d'una de la ciutat i a viure en les nostres finques.

LÍ Ben pensat. Aquí cada dia les coses se'ns enreden. Amb ningú podem parlar. Tothom ens desprècia i amb ràbia ens odia... i, ai de nosaltres! si aquests maleïts cans cristians flairen quelcom...

FRAIM Aquí hi ha una atmòsfera que no es pot respirar.

LÍ Fins a esfixiar-nos arribaria...

FRAIM A propòsit: el Renegat i el Negre m'han demanat diners.

LÍ Ja els hi donarem el que mereixen!

FRAIM Ah! i la bossa?

LI Mireu-la. (La treu) Però crec que bé em pertany.

FRAIM Home, són dues mil lliures!

LI Encar no en teniu prou amb les finques?

FRAIM Són propietat... però em manquen diners!

LI Doncs, aquesta bossa (amb despit) és per mi, i no en treuré una malla. Anys fa que vivim junts i després de mirar tant pels vostres interessos, és hora que no tinc un sou.

FRAIM Es que...

LI Res més! Em pertany, i si no us plau... (Enfadat.)

FRAIM Home! (Amb por.)

LI No hi han homes que valguin. Tan acostumat estic a veure sang, que solament ella em sadolla... Es que

aquí dintre sento una cremor, que vol víctimes, v
assaciar-se, vol...

EFRAIM Calma't, home, calma't; estàs exitat... Sí, teva és l
bossa. (Apart:) Prou que me la pagaràs!

ELÍ I ben meva! Jo també en vull de tranquilitat; donc
o no visc. El meu interior és un volcà encès qu
m'abrusa. Es per a mi la nit, un butxí que m'atur
menta, i la llum del dia un ronsal que m'ofega. Vu
pau!..

EFRAIM Lluny d'aquí, tot això tindrem...

ELÍ Si, si, ben aviat!.. tot d'una, fora.

EFRAIM Allí fruirem de la vida...

ELÍ No sabeu pas les ganes que en tinc...

EFRAIM Oh! que bons seran allí els vins i aliments.

ELÍ A propòsit: teniu quelcom? Estic assedegat.

EFRAIM Si, home, si. Celebrem l'aconteixement!

ELÍ La nostra redempció!.. (Porta licor.

EFRAIM (Omplenant les copes:) Bebem i dringuem, a la salut..

ELÍ Del vostre client. Ja, ja, ja! (Nerviós.

EFRAIM De la nostra eterna germanor!

ELÍ Que sempre sigui perfecta. (Fan dringar les copes.

EFRAIM Oh! quan plau beure amb tranquilitat.

ELÍ Talment sempre serà... (Tornen a alçar les copes.

EFRAIM Dring...

(En pronunciar aquesta darrera paraula sense acabar el mot, es senten uns cops fort a la porta d'entrada. Ambdós resten uns mo ments parats i mirant-se esporuguits els h cauen les copes de les mans. I mentre refent se es disposen a obrir, punyal en mà, ca pausadament el teló.)

FI DEL PRIMER ACTE

Acte segon

DECORACIÓ

Té lloc l'acció a l'entrada d'una casa-hostal de camí. A l'enfront un taulell, amb gots grans i petits i copetes, ampolles de licor, de vi, un canti d'aigua, etcètera. Una taula vella a un costat, banquets, alguna cadira, etcètera. Dues portes laterals.

ESCENA PRIMERA

BLAI

(En descórre la cortina o enlairar el teló, es veu a Blai rentant gots al taulell o arranjant les coses. Parla amb gràcia i bon humor)

Que és estrany, batua el món!: avui, com si ningú tingués set. Altres dies, en aquestes hores ja havia fet qui-sab-lo... però, avui (estirant el calaix i mirant-lo:) té, total tres sous... res... Ba, ba! Blaiet, no tinguis por, batua el ret!, paciència i bon geni. La Providència mai abandona a ningú. Si hagués de calcular al mes o a l'any pel que es fa certs dies... estaria fresc! ¡Pse! uns dies hom encar fa quelcom... però, uns altres ni una malla. Oidà! mentres en tinguem per anar passant, ja n'hi ha prou. Per què em cal més? Avant i fora, Blaiet... Ara (escolta) em sembla que ve algú.

(Entra Fidel amb un bastó al coll i un fardellet al cap del mateix. Deixa el fardell damunt del banc o cadira.)

ESCENA II

BLAI *i* FIDEL

FIDEL Bon dia, Blai!

BLAI Ola, Fidel! Per aquí tan de jorn?

FIDEL Si que et lleves tard; anem a dir, com si fos aquesta la primera vegada.

BLAI Tens raó, home, batua el ret!.. però, com que avui quasi no s'ha acostat ningú, per això...

FIDEL Ja t'entenc: t'alegres no de veure'm, sinó de tenir un parroquià...

BLAI Home, sempre és grat veure els amics... però, l'altre també em plau, està clar!

FIDEL Be, be, doncs: jo, xiquet, a la tasca.

BLAI Tens raó, avui és dimarts... com passen els dies!

FIDEL I doncs, que no em portes res? (Senyalant la gorja.)

BLAI Que vols, xiquet, que vols?

FIDEL Com sempre.

BLAI Dos del negre? (Va a servir.) Be, home, be.

FIDEL I doncs, ¿què em contes de nou, Blai?

BLAI Tu que corres tant, en deus saber de fresques.

FIDEL A dir-te veritat, enfeinat i sempre de pressa pels petits encàrrecs, anem a dir, que no m'entero de res que no em pertoca.

BLAI A veure si jo, sense moure'm d'aquí, te n'hauré de contar de crespes...

FIDEL No ho és pas gens d'estrany, anem a dir: aquí tothom hi diu la seva. Tabernes i rentadors, tendes i barberies, és on es tallen i retallen totes les capes i gipons: hi ha una estissora sempre esmolada i que corre de ferm, dient-hi cada u el que sap i el que no sap; el que es creu o s'imagina; el que hi ha i el que no hi ha.

BLAI T'asseguro: quines sastreries!

FIDEL Se'ls hi podria posar per rètol: «La Fama».

(Agafa el porró i beu.)

BLAI Home, home!

FIDEL Si, home, si; però, no ho dic pas per tu.

BLAI Noi, avui t'expliques com un lletrat, batua el món!

FIDEL (Aixugant-se amb la mà després d'haver begut:) Ja quasi havia fet set. Xic, saps que tens un vi del diable..?

BLAI Què me'n dius ¿eh? Es bo, bo...

FIDEL ¿A tothom el dones igual?

BLAI Quin negoci faria, xiquet.

FIDEL Gràcies, home.

BLAI Clar: per els clients i els qui paguen, dringo, dringo.

FIDEL Ja saps viure, ja.

BLAI Si, i tu... ¡quina guilla! Ja n'ets d'esquilat!

FIDEL Home, a propòsit. Has sentit a dir que el Jordi i el traginer, tan llest i esquilat que dius tu, aquest dia li afeitaren els pocs diners que portava?

BLAI Si, si, veste'n burlant... Ja ho crec si és veritat, i el que et dic és que tinguis compte tu, qui tant vas i vens.

FIDEL ¿I què vols que em facin a mi? anem a dir: ¿què vols que em prenguin?

BLAI Ai, batua el món! ¡quina sang freda!

FIDEL Si no em prenen per altre...

BLAI Doncs, jo, batua el ret!, d'ensà que va succeïr alló al senyor Amigó, no em puc treure la por de sobre.

FIDEL Jo encara me'n recordo ¿eh? com si fos avui. I feia una estoneta que jo havia passat per allí!

BLAI Veus? i amb el dia que feia, si t'haguessin pres per ell!.. Per això et dic: home previngut, val per quatre.

FIDEL Va ésser un fet misteriós, ¿eh?

BLAI I de tristes conseqüències, batua el món!

FIDEL Si no més l'haguessin robat, anem a dir... però, matar-lo..! Cal tenir un cor de fera...

BLAI Tan ric com era!

FIDEL Mai m'he sapigut explicar com és que en Pere, el seu fill, perdés totes les finques...

BLAI Quins dubtes, batua!

FIDEL Com ho expliques tu? A veure.

BLAI Home, perquè el seu pare ho havia vengut tot al jueu.

FIDEL I el diner, doncs?

BLAI Que ets pessat! Per això el mataren, home, per robar-li el diner de la venda.

FIDEL ¿I com es va sapiguer que ho havia vengut?

BLAI No veus que li trobaren a la butxaca l'escriptura firmada per ell mateix.

FIDEL Es ben estrany ¿oi? que es vengués tot el que tenia...

BLAI Això és l'estrany... Potser tenia molts deutes, qui sap!..

FIDEL I tanta gent que agafaren!

BLAI Però, tots innocents...; la justícia i els diners lliguen molt bé... i més quan no hi ha consciència, Fidel.

FIDEL I qui té les finques d'Amigó, suara?

BLAI Vés qui, l'amo.

FIDEL Quin amo? Anem a dir.

BLAI El Jueu, home, el Jueu.

FIDEL Aquell lladregot? I viu allí?

BLAI I doncs?

FIDEL Vaja, no n'hí ha un pam de net. (Torna a beure.) Rentem-hi la gorja.

BLAI Ull viu amb aquest vi.

FIDEL Veus que fins a ciutat encar em manca un tros de camí... Em sembla que ve algú. (Es senten passos.)

BLAI Ai gràcies a Dén qui hi ha qui saluda el ram de pi!

(Entra Pau amb un bastó a la mà.)

ESCENA III

Anteriors i Pau

PAU (Seriós:) Bon jorn!

(S'assenta al costat de Fidel, sense fer cas d'ell.)

BLAI
FIDEL } Bon jorn ens dongui Déu.

FIDEL (Apart:) Quina cara que fa! (Mirant-se'l de reüll.)

BLAI (El reconeix:) Ola, Pau! ja quasi no et coneixia. No facis tan mala cara!

PAU Es que estic molt cansat... (Fidel se'l va mirant.)

BLAI Aquí a casa tothom descansa, batua el món! I que vols?

PAU Encara estic dejú. Porta'm un petricó d'aiguardent i quatre figues.

BLAI Res més? Be, be.

FIDEL Viatjant s'ha de posar foc a la caldera, no hi ha remei.

PAU Arribant a vila esmorzaré.

BLAI I doncs. que t'havies perdut? (Servint les figues.)

PAU Ca, home, sempre enfeinat i entafurat dintre de casa.

BLAI Encara vius amb aquells?

PAU D'altres n'hi haguessin!

BLAI Estàs ben posat!

PAU No me'n parlis!

BLAI Per què no els deixes?

PAU On aniré si no tinc una malla. Per altra part, després de tant de temps de no tocar una eina ¿com vols que treballi la terra? I a més, estic lligat com un *ecce-homo*... ¡oh! (Fa senyals de disgust.)

BLAI Si, si, ja ho veig.

FIDEL I doncs, company, que aneu molt lluny?

PAU No pas gaire més: vaig fins a la vila.

FIDEL Ja quasi sou a terme.

BLAI Que hi estaràs molt temps?

PAU Segons... Si trobo un recader per a ciutat, aviat hauré enllestit.

BLAI Així rai...

PAU Que en saps algun?

BLAI Mira, aquest ho és. (Senyalant a Fidel.)

PAU Home, que bé!

FIDEL Disposeu.

PAU No és pas cosa que us hagi de molestar molt.

FIDEL ¿I què, si ho fos?

PAU Teniu: no és més que aquesta carta. (Se la treu.)

FIDEL Res més?

PAU Sabeu el punt de l'adrès?

BLAI ¿Quí? Aquest? ¡Què no sabrà ell?

FIDEL Conec la ciutat pam a pam.

PAU Teniu, (li dóna unes monedes) pel treball.

FIDEL Deixeu-ho estar, no val la pena...

(Insistint Pau, les accepta.)

Mercès, home, mercès. (Mirant-se-les diu apart:) Déu n'hi do!.. tots paguessin així...

PAU Sabeu el Cortel dels Infants?

FIDEL Prou..!

PAU Va adressada al Capità.

GIDEL A n'en Pere?

PAU Aquest és l'adrès. (Fidel i Blai es miren sorpresos.)

FIDEL (Dissimulant:) Prou, prou, ja li passaré...

PAU Gràcies. Molts passos m'estalviareu.

FIDEL Hom n'ha de fer molts per a guanyar-se les tristes mossades...

BLAI Tots hem de treballar, home.

PAU Cadascú a la seva faisó.

FIDEL Jo no puc pas parar mai.

PAU Jo em queixo de que la meva tasca és massa quieta... i sempre tancat!

BLAI Mal em va, quan jo m'he d'estar massa quiet. ¿Sentiu? Venen cavalls. (Es senten petjades de cavalls pel camí.)

FIDEL Si que són matiners!
PAU Molt, molt!
BLAI Homes, segons d'on vinguin...
FIDEL Tens raó... Si venen de l'Aragó..!
BLAI Ja els tenim aquí. (Tots guaiten el camí.)
FIDEL Baixen del cavall..! (Es retiren a dintre.)
BLAI Millor, home!

(Entren en Pere d'Amigó i Ramón de Berenguer encapotats i parlant.)

ESCENA IV

Dits, PERE, RAMÓN *i a poc* PEPET

PERE, RAMON { Bon jorn a tothom.
BLAI, FIDEL, PAU { Bon jorn ens dongui Déu.
PERE Ola, Blai!
BLAI A fe que tant encapotats, no els havia conegut.
RAMON Dóna quelcom als cavalls.
BLAI (Cridant a l'altre part:) Noi! Pepet..!
PEPET (Surt:) Què maneu, pare?
BLAI Ves, té compte dels cavalls...
PEPET Està bé! (Surt per l'altra porta.)
RAMON No es pot caminar per aquests viaranys.
PERE Entre pols i rocs...
RAMON Això tot i anant a cavall.
FIDEL En mig de tot, és millor el cavall de Sant Francesc.
PERE Si el viatge fos curt rai!
BLAI Sí, aquest perquè no en té d'altre.
PAU I jo ¿com el tinc de fer?
FIDEL De veritat... quants dies em vindria bé un animal!

(Entretant s'assenten a la taula.)

BLAI I vostès..?
RAMON (A Pere:) Què prendrem?

PERE Porta una mica de licor i aigua.

RAMON Treurem la pols de la gorja.

BLAI Servidor. (Porta el que diuen.

RAMON I doncs, noi, (a Fidel) ¿que anem a ciutat?

FIDEL Psé! Si, senyor, la tasca assenyalada...

RAMON Ja fa temps que no et veig per allí.

FIDEL Es veritat. Dies feia que no els havia pogut servir... però, ves quina casualitat, avui mateix l'hauria anat a veure...

PERE Que tens algun encàrrec?

FIDEL Si, senyor: una carta.

(En sentir això Pau fa el desentès i alçant-se de la taula diu:)

PAU Ja és tard! Ens en anirem... (Se'n va al taulell a pagar.)

RAMON Doncs, si no et cal anar-hi per res més, t'estalviaràs el camí.

FIDEL Psé! Anem a dir, que sempre hi ha quelcom més.

PERE A veure...

FIDEL Te raó, dispensi. Miri aquest home me l'havia donada.

(Senyalant a Pau. Aterrat Pau en sentir a Fidel, es despedeix de pressa. Entretant en Pere mira estranyat el sobre-escrit de la carta)

FIDEL
BLAI } Adéu!

PERE (A Pau:) Permeteu, un moment. Us serà molest esperar una miqueta? (Amb amabilitat.)

PAU Es que tinc tard...

PERE No us vindrà pas d'un quart! Sabeu que m'estranya molt aquesta lletra?

PAU (Asustat:) Vostè dirà...

PERE (A Ramón:) Es la lletra del meu sogre!

RAMON Si que és estrany..! (Pere la desclou i la llegeix.)

PAU Amb permís de vostès..? (Se'n vol anar)

RAMON Feu el favor; un moment...

PERE (Després d'una miqueta de pausa llegint, diu:) Ara ho entenc menys. . Diu que em deixi veure passat-demà al ma-

tí, o sigui demà, car la data és d'ahir; i ahir mateix al vespre en vaig rebre una d'ell... Ell sempre em diu quelcom del meu fill, i aquí res en parla. No ho entenc...

RAMON (Admirant se:) Es molt estrany.

PERE Oh, i la lletra talment és la seva. Té, tu la coneixes.

(Li mostra la carta.)

RAMON Be ho sembla!

PAU Senyors, això s'allarga; passi-ho-bé.

PERE (A Pau, detenint-lo:) Podria saber, bon home, qui ha escrit aquesta carta.

PAU No diu vostè que coneix la lletra?

PERE Si, talment sembla la del pare de la meva difunta.

PAU Doncs, jo rés més puc dir-li.

PERE I qui us l'ha donada a vos?

PAU Senyors, tinc tard i no estic per sofrir interrogatoris.

PERE No; vos no us en podeu anar fins que s'aclareixi aquest misteri.

PAU Dispenseu-me: be prou atenció que els he tingut...

PERE Mireu, és millor que tot vagi amb pau i confiança. Digueu: ¿qui us l'ha entregada aquesta carta?

PAU El meu amo. (Amb por.)

FIDEL (Apart a Blai:) Noi, això s'embolica.

BLAI Pst! Veurem que en sortirà...

PERE Es pot saber qui és el vostre amo?

PAU Efraïm.

PERE ¿Qui? Efraïm?, el Jueu?

PAU Digui: el Banquer.

PERE Ell escriure'm a mi! ¡Ira de Déu! A veure Ramón si l'etzar ens descobrirà el que tant sospitàvem.

PAU Que vol dir?

PERE Res... res; que s'ha d'aclarir l'origen i significat d'aquesta carta.

RAMON I quant us l'ha donada aquesta carta?

PAU Aquest matí mateix.

PERE I tu, Fidel, si coneixies aquest home, ¿per què t'havies encarregat de la carta?

PAU (Apart:) ¿Aquest és Fidel? Ara si que em veig perdut!

FIDEL Em semblava haver-lo vist, però no sabia que fos ell.

PERE No saps que en aquella casa tots són uns?

FIDEL Quan ha dit que és el servent d'Efraïm, sí, de seguida...: és el Renegat.

PAU (Enfadat:) A poc, a poc, amb el parlar...

FIDEL No us dic pas res de mal. La vegada que us vaig veure, us ho deia tothom.

PAU (Amb por:) Jo no recordo haver-us vist mai.

(Durant el diàlec entre Pau i Fidel, Ramón i Pere parlen amb misteri. Blai enfeinat al taulell.)

FIDEL No recordeu aquell judici ..

PAU No recordo res!

FIDEL Home, quan vos i jo declararem...

PAU Us equivoqueu. (Amb força.)

FIDEL No m'enganyo, no, anem a dir: feu memòria d'aquell judici da falsificació d'una escriptura que la feu el notari Boabdil, estrafent la lletra...

PAU Us dic que em preneu per altre. (Aterrat.)

FIDEL Vos juràreu a favor d'ell...

PAU Jo?

FIDEL Sí, i en fals.

PAU Mentida!, ho sentiu; (perd la serenitat) i si no fos per aquest senyors...

FIDEL No ho negueu; anem a dir, que si calgués, jo ho juraria...

PAU (Apart:) Altre vegada aquest Fidel!..

PERE Prou, Fidel, prou!

FIDEL Oh! senyor. Be sap Déu, que dic veritat...

PERE Ja et crec de tot. (A Pau:) I segons veig, vos no solament coneixeu aquella gent, sinó que els defenseu de llurs malifetes.

PAU No se pas de que parleu... Defenso la veritat.

PERE Qui defensa a un criminal, sabent-ho, es fa complis dels seus crims.

PAU Jo sóc innocent de tot, i... passint-ho bé.

PERE No, ara no us en podeu anar.

PAU Com s'enten?

RAMON Dues grans acusacions hem sentit contra vos: sou renegat i perjur.

PAU I mil en podria dir, si a aquest li dongués la gana.

(Mirant a Fidel.)

PERE Les autoritats esbrinaran la veritat.

RAMON Esteu sots la meva jurisdicció.

PAU Ja, ja!.. Be estan prou de broma...

RAMON Sí, preneu-ho aixi...

PAU Ja s'han burlat prou de mí... Adeu!

PERE Deteniu-vos! (L'agafa.)

RAMON Resteu pres.

PAU Quí són vostès, per detenir-me?

RAMON L'autoritat.

PAU (Aterrat:) No els reconec.

RAMON Un delegat del Governador.

(Es destapa i mostre el senyal.)

PAU Dispensi'm; no sabia amb qui parlava.

PERE Si no fossiu culpable...

RAMON Els tribunals judicaran vostra conducta; ara ens seguireu a la ciutat.

PERE Vos sou complis d'aquells?

PAU Li juro que no.

RAMON No podem fer cas del vostre jurament.

PERE Però, vos sabeu els crims que han comès?

PAU Tinguin compassió... Sóc un desgraciat! I el que em pesa...

PERE Que voleu dir?

PAU Que sols la força de la necessitat amb ells em fa romandre.

RAMON Excuses...

PERE La por...

PAU Sóc innocent!, creguin-me. Ells...

(En dir aquestes paraules, mira amb por a Blai i Fidel. Pere nota que els vol parlar a soles, i els fa retirar.)

PERE (A Blai i Fidel:) Mireu, nois, com estan els cavalls. Ja us cridaré...

BLAI
FIDEL } Entesos, senyor. (Surten.)

ESCENA V

Anteriors, menys BLAI *i* FIDEL

PERE M'ha semblat que voliu estar sol...

PAU Sí, senyor. (Parla baixet i mira amb por.)

RAMON D'aquest moment, depen el vostre pervindre.

PAU Que en fa de temps que el desitjo!

PERE ¿Què no sabieu el nostre estatge?

PAU El punyal d'Elí!.. La por del Jueu!..

PERE Covard!

RAMON ¿I la justícia?

PERE Per ells la justícia! Surten de tot...

PERE I sabent que són criminals, romanieu en llur companyia?

PAU Que havia de fer un hom...

RAMON El primer és l'honra!

PAU Senyor, ¿i la vida? sens aquesta...

PERE Bé, fora raons i al cas.

PAU Puc estar segur?..

RAMON Fora por.

PAU Em mataran!..

PERE Si ara no dieu la veritat, els jutges us la faran dir, i serà pitjor.

RAMON Vostra sort o dissort està ara al vostre albir.

PAU De la carta, res no puc dir...

PERE Coneixereu vos al meu pare?

PAU Sí, senyor, però...

PERE Què voleu dir?

PAU No em parlin d'aquest succés.

PERE Es l'únic important.

PAU Ah! quan hi penso! Em sembla que la ira de Déu ha de fer caure la casa d'Amigó sobre llurs caps...

(Tot el següent va creixent amb interès.)

RAMON Així vos sabeu...

PERE Digueu, digueu, amb tota confiança.

RAMON Greu serà, quan el crim clama la venjança de Déu.

PAU Així ho crec, però...

PERE Digueu, encar que fossiu complis...

PAU Complis, mai! Solament vaig ésser testimoni de l'escriptura de manlleu.

RAMON ¿De manlleu, dieu?

PAU Sí, senyor. Això ja ho devien saber vostès?

PERE Doncs, el meu pare que al cel sigui, no va vendre tots els bens! Feu tan sols un manlleu, conforme ell em digué en anar a ciutat! Ah!, perdó, pare meu, perdó, si alguna vegada he judicat amb menys caritat vostra acció! (Trist.)

RAMON Esteu segur del que dieu?

PAU El que em cridà més l'atenció, que li matllevés les dues mil lliures al sis per cent.

PERE Oh! I l'escriptura de venda? Més sospites es confirmen...

PAU Ja em semblava a mi que l'enganyaven!

PERE I després... (Amb força.)

RAMON Sabeu com mataren a...

PAU (Amb misteri en mig d'ambdós:) Elí era fora de casa, quan en Pere, firmada l'escriptura i rebuts els diners del manlleu, en sortí... Efraïm ens donà temps de lleure fins a les vuit, al Negre i a mi. A una taberna estavem, quan veierem que portaven mort a aquell senyor... Plens de por varem corre cap a casa...

PERE Seguiu, seguiu...

PAU I trobàrem la porta del saló tancada...

RAMON I què?..

PAU Elí i Efraïm disputaven... Després amb copes dringa ven a la salut del client. Per a donar-els-hi la trista nova picàrem fort a la porta, i...

PERE Prou, prou. Res més volia saber... (Amb força.

RAMON ¡Malvats! ¡Assassins!..

PERE Tot, tot el que em pensava; però, la justícia cega venuda... res. Ja ho veus Ramon, els autors de la mort del meu pare són aquells lladres que viuen a nostre casal... Ells i el notari falsificador arranjaren l'escriptura falsa de venda... Però, ¡llamp de Déu d'aquesta no se n'escaparan...

RAMON Així potser la carta d'avui...

PERE Sabeu (a Pau) si el Notari s'ha deixat veure per allà aquests dies?

PAU Fa dos dies que viu amb ells.

RAMON Ah!..

PERE Tot, tot és un plan de destrucció; són feres que volen la nostra sang, fins anorrear la nostra nissaga...Però, ira de Déu! sento bategar el meu cor, sento bullir la meva sang... O jo no sóc ningú, o en Pere d'Amigó els ha de fer veure que la sang del meu pare, criminalment vessada, clama venjança davant de Déu i que aquesta hora s'és ja arribada. Pare!, o pare molt estimat! ¿Es possible que siguent Déu just no arribés el moment suprem de la justícia? Doneu-me forces, Déu meu, doneu-me alè i fort coratge, per a manejar amb la prudència que cal, el glavi venjador de la vostra ira, i ensems que tingui encert per a desfer les sagnants intrigues de llurs criminals malifetes...

RAMON Deixa't de reflexions, i aviat a l'obra.

PERE Per mi és menester sorprendre les feres al cau...

RAMON No hi haurà cap perill?

PERE Cal que res puguin sospitar: que Pau se n'entorni cap allà, com si res hagués passat.

AMOM Ben pensat.

AU A les seves ordres; però, confio que...

ERE Aneu, prudència i silenci complert. Vos ja sabeu que d'aquest fet depen la vostra sort.,. o acabar en una forca.

AMON Molta serenitat, ¿eh?

AU Pel compte que em té...

ERE Adéu.

AU Adéu. (Agafant el bastó i anant-se'n.)

AMON A reveure i ull viu...

(En Pere l'acompanya i des de la porta crida a Blai i a Fidel.)

ESCENA VI

PERE, RAMON, BLAI *i* FIDEL

ERE Tens molta feina, Fidel?

IDEL Anem a dir, que anava fins a ciutat a portar uns recadets.

ERE Seran de poca vàlua.

IDEL Puc fer-los demà.

ERE Avui he de menester dels teus serveis.

IDEL Mani'm, senyor.

LAI Si jo el puc servir, senyor Pere, manar.

ERE ¿I l'establiment?, gràcies.

AMON No el pots pas tancar.

LAI El noi és a l'hort, amb un crit és aquí. Després, la seva mare està per arribar de la vila.

ERE Molt bé. Així, tu també...

(En dir això es sent un cavall que ve escapat pel camí. Escoltant diu:)

No s'ha escapat pas el cavall, Blai?

LAI No ho crec. A veure... (Surt fins al portal:) Ve un genet tot furient. (Aquest pregunta:)

MATEU (Dintre, encara:) Heu vist a passar a en Pere d'Amigó?

LAI Es aquí mateix. (Entra Mateu de pressa.)

ESCENA VII

Dits i MATEU

MATEU Senyor, senyor... (a Pere.)

PERE Ola, Mateu. Que hi ha de nou, que et vegis per aquí?

RAMON Malament!

MATEU Ah, senyor! En Justet..., pobre Justet!..

PERE Que ha prés mal?

RAMON Què li ha passat?

MATEU Oh! (Mig ploriquejant.) Ens l'han sagrestat!

PERE Què dius?

RAMON ¡Oh!

MATEU Tal com senten, senyors.

RAMON De casa mateix? ¡Miserables!

PERE Ells, ells!.. Esplíca't.

MATEU Aquest matí, com de costum tot cofoi se n'és anat a estudi... Ah!, senyor...

PERE Segueix, segueix...

MATEU Quan vet-aquí que poc després hi compareix un home. Diu que era alt i prim.

PERE Elí!, ell mateix. .

RAMON No hi ha dubte.

MATEU I entregà al senyor mestre aquesta carta que ell mateix després ens l'ha donada, (l'entrega a Pere) dient-li que era amic del seu pare, que venia de la ciutat per veure al seu fill Justet de part seva, i que volia passejar una estoneta amb ell...

PERE Si, això mateix diu la carta. (Llegint-la.)

MATEU El senyor mestre, en veure la lletra coneguda ha deixat sortir el nen... i, ah! senyor, quina desgràcia! Tot, tot ho hem buscat...

RAMON Altra volta la firma del teu sogre falsificada.

PERE I la lletra talment estrafeta. ¡Criminals! Han parat la tela... i l'aranya ja té empresonada a la víctima inno-

centa. Jo solament resto de la casa pairal d'Amigó, i em demanen per una criminal artimanya... ¡Covards! Però, ¡ira de Déu! no els ha de valdre ni la malícia ni la fera astúcia. El pes feixuc del seu crim els empeny a treure del món les víctimes de llurs malifetes, ombres terribles que els fan remembrança de llur llatrocini i vil assassinat... Cobejen fruir tranquils dels bens llevats al proïsme amb la punta del punyal. Però, per Déu jo juro que es cumplirà la justícia amb tota la mesura. La meva vida en les mans de Déu està... Tu ja saps, Ramon, quant fel amarg i fort vi agre he begut en el temps, per mi llarguíssim de la meva passió, i el càlzer tristíssim que d'ençà de la mort del meu pare estimat sempre m'ha estat preparat...

Més la vida de Justet, del meu fillet adorat, és tan preuada per a mi, de tanta vàlua, que mil vides que jo tingués donaria, tota la sang de les meves venes, gota per gota, per a salvar-la i sostenir-la. Oh! àngel dels meus somnis, joia del meu cor i llum alegre en les meves fosques tristeses!.. Podran llevar-te al meu amor? Quan avui mateix pensava jo dipositar un petó en els teus llavis innocents, en el teu front angelical; quan ja et veia somriure a la meva arribada com la rosa tendra als primers raigs del sol ixent; poc pensava que un trigre sortit del seu cau infernal t'espiava, per a clavar-te les esmolades ungles, per xuclar la teva dolça sang, per... Però, ¿què dic? Jo estic desvariejant!, per què em detinc? que gansejem? Déu vol que et salvi... Ira de Déu, si et salvaré!

RAMON Encara més? ¿Què fem?

PERE Tens raó, Ramón. Minyons: tots al meu costat. Tu, Mateu, te n'aniràs a casa i diràs al meu sogre que estigui tranquil, que jo salvaré al meu fill. Avui és el gran dia de la justícia de Déu!

Anem, Ramón; anem, Blai i Fidel; fora covardia!, valor, coratge i confiança en Déu. Anem a venjar la

mort del meu pare i a salvar el meu fill.

RAMON Avant, jo sempre amb tu.

BLAI
FIDEL } Fins a la mort a vostre costat.

PERE Anem!

(Mentre es disposen a marxar i mirant sempre a Pere amb interès creixent, siguent l'escena viva i ràpida. Caurà el teló o correrà la cortina.)

FI DEL SEGON ACTE

Acte tercer

DECORACIÓ

Cambra fosca (un celler d'un casal antic). Té l'entrada pel costat esquerra (si convingués pel dret). A l'enfront (paret del mig) hi haurà una porta tan dissimulada que es confongui amb el demés de la pàred.

ESCENA PRIMERA

JUSTET

(Compareix a terra, en mig o a un costat de la cambra. En enlairar-se el teló, es frega els ulls com si es llevés de dormir. Molta pausa.)

¡Oh! quina foscor!, (s'alça de terra palpant) no sé pas on soc... (Cridant:) Padrí!.. padrí!.. Mateu!.. Mateu!.. Ah! ningú em respon! Pare!.. pare!.. Padrí!..

(Es posa a plorar.)

On soc? Quí m'ha portat aquí?

(Torna a cridar, movent-se i palpant a les fosques fins que s'asseu a un recó plorant.)

ESCENA II

JUSTET *i* EFRAIM

EFRAIM (Entrant amb una llumanera:) A veure com està aquest renoc. (Justet no es mou, mirant i ploriquejant.) Ah! ja el sento: allà és. (El crida:) Ep!, vina aquí. (Justet plora sense moure's.) No sents que et dic?

JUSTET (Cridant:) Pare!.. Padrí!..
EFRAIM Vaja, vina. (Suavitzant el tó.)
JUSTET On soc? ¿Quí m'ha portat aquí?
EFRAIM No tinguis por...
JUSTET Quí sou, vos? (Plorant:)
EFRAIM (Amanyagant-lo:) Vina, no et faré res.
JUSTET Porteu-me a casa; aquí no hi vull estar...
EFRAIM Ja t'hi portaré, calla, no ploris...
JUSTET Digueu-me: on soc?, vull anar a casa! (Plorant fort.)
EFRAIM Què fantes contemplacions! Si no calles...
JUSTET Padrí!.., padrí!..
EFRAIM Què tant padrí i padrí!

(Agafant-lo i amb amenaces portant-lo al mig.)

JUSTET Pare, pare... em volen matar! Ah!.. ah!..
EFRAIM Escolta: quants dies fa que no has vist al teu pare?
JUSTET No ho sé... e... e... (Plorant.)
EFRAIM No siguis tossut; respon.
JUSTET Porteu-me a casa... a... a...
EFRAIM Si no perquè... Vés, vés.

(Li dóna una empenta: el nen cau a un costat i segueix plorant.)

Ja et faré parlar després. Ara el que m'importa, és saber si el seu pare ha rebut ja la carta. Demà sens falta vindrà com se li deia, i tot el nostre perill, tota la nostra por, per sempre seran acabats. ¿De què li serviran les investigacions sobre nosaltres? Potser si que encara perillava la nostra tranquilitat. Ah! d'un cop tot serà acabat...

(Tot això ho diu passejant, i aturant se de sobte com reflexionant, diu amb pausa:)

Algun dels servents... El Renegat fa molt temps que vol cobrar i està molt descontent; no me'n fio del tot. Però, Elí els té subjectes i aclaparats. Per altra part, de les nostres coses res en saben. Fora, doncs, tots

els destorbs i entrebancs, ¿què? un o dos cristians menys res hi fa; quatre homes més o menys al món no s'hi coneix. Ja, ja, ja... (Riu convulsivament.) Psé!, el que convé són quartos i salut, el demés...

(Truquen a la porta. Obra Eíraïm.)

ESCENA III

Dits i SIMON

SIMON (Des de la porta:) Senyor...
EFRAIM Què vols?
SIMON Ara mateix en Pau ha arribat.
EFRAIM Que passi avant.
SIMON Res més?
EFRAIM No, ves. (Se'n va i compareix Pau.)

ESCENA IV

EFRAIM *i* PAU

PAU (Amb el bastó, talment com ans l'hem vist.) Senyor...
EFRAIM Entra. ¿Com t'ha anat això?
PAU Bé.
EFRAIM Has complert l'encàrrec?
PAU Sí, senyor.
EFRAIM A quí has donat la carta?
PAU A un recader.
EFRAIM Has arribat fins a ciutat?
PAU No, senyor; fins a la vila, com em diguereu.
EFRAIM I tant temps?
PAU Si tot es trobés a mà, rai!
EFRAIM Anirà segura?
PAU Era un home molt honrat.
EFRAIM ¿Què saps tu, d'això? Per a mi n'hi ha prou que sigui fiat.
PAU (Apart:) Ja hi som! (Alt:) Doncs, això.

EFRAIM Ja li devies fer present que no li dongués fins al capvespre o fins demà al matí.

PAU Amb això no hi pensat...

EFRAIM Malament. Ja no has complert com et vaig dir. Es el primer que et vaig advertir.

(Pau arronsa les espatlles amb indiferència.)

PAU (Sent ploriquejar al nen:) Ai, ai; em sembla que sento ploriquejar...

EFRAIM Sí, d'això les havíem.

PAU (Amb malícia:) Ah! allí hi ha un nen que plora.

EFRAIM (Apart:) Jo no t'hagués rebut aquí. (Alt:) Un bailet que anava perdut i per caritat l'hem recollit. (Justet respon:)

JUSTET No és veritat!..

PAU ¿Sent?

EFRAIM No pots amanyagar a cap gos cristià, després encara et mossega.

JUSTET ¿Per què em llevàreu del poble?

PAU Que no sent el que diu?

EFRAIM (A Justet:) A veure si et llevaré la llengua.

JUSTET Porteu-me a casa. (Plorant.)

EFRAIM (Colèric s'alça per a pegar-li.) Ja t'hi portaré a casa, ja...

JUSTET (Cridant:) Pare!.. Padrí!..

PAU (Detè a Efraïm.) Senyor, miri que és un nen. (I amb malícia:) No diu vostè que l'ha recollit?, doncs, deixi'l anar.

EFRAIM I que t'importa a tu?

PAU Si vostè ho ha dit.

EFRAIM No mancava més que tu em vinguessis a donar lliçons.

PAU Lliçons, no; però, crec que el nen té tota la raó...

JUSTET Pare, pare...

EFRAIM Veus el donar-li ales, mal Renegat!

PAU Per què el deteniu?

EFRAIM Perquè em dóna la gana.

JUSTET Lladres! Pare...

EFRAIM (Enfadat:) Me la pagaràs!

PAU (Agafant el nen:) Doncs, no el tocareu.

EFRAIM (Rabiós:) Com s'enten? ¿D'on ha sortit tant d'atreviment?

PAU El gat, un dia o altre ha de treure les ungles.

EFRAIM Car em pagaràs aquest desvergonyiment.

PAU El que m'haurieu de pagar, és el que em deveu.

(Amb despreci.)

EFRAIM Pel diable t'asseguro que no trigaré molt i tot compte restarà liquidat.

PAU Ja, ja!.. (Rient) Jureu pel vostre amic.

EFRAIM Mal llamp! Avui mateix...

(Va cap a la porta i crida a Simón:)

Simón! Simón!..

ESCENA V

Anteriors i SIMÓN

SIMON (Plantat a la porta:) Senyor...

EFRAIM On és Elí?

SIMON Ha sortit a passeig amb el senyor Notari.

EFRAIM Fa molt?

SIMON Quan en Pau ha arribat.

EFRAIM El Renegat, diràs millor...

PAU I ¿amb quin dret m'insulteu?

EFRAIM Ja veus, Simón: jamai aquest vil i despreciable bort, aquest mort de fam, aquest gos renegat s'havia atrevit, no diré a desobeir, sinó a insultar-me encarant-se contra mi. Jo que el vaig treure de la pols, del llot, de la terra ..

PAU El que heu fet vos, és xuclar-me la sang com una vil sangonera, fer-me complis malvat de vostres crims...

(Efraïm se'n va contra ell amb ira amenaçadora, més al notar que Pau li planta cara es deté i diu:)

EFRAIM Miserable renegat, malaït siguis!.., però, me la pagaràs...

(Es precipita cap a la porta. Amb en Simón surt i tanca en clau.)

ESCENA VI

PAU *i* JUSTET

PAU (Empeny la porta i la troba tancada.) Ha marxat fet una fúria... Si no puc sortir d'aquí, quan vingui aquell altre del punyal, la passaré mal. Veig que en Pere triga molt, jo que confiava... Ah! aquesta porta secreta...

(L'empeny.)

També és barrada! Jo sé on és la clau... Si puc sortir d'aquí, ja servirà, ja... ¿Com et dius, nen?

(A Justet, que plora.)

JUSTET Justet Amigó, per a servir-lo.

PAU Amigó? ¿Que ets fill d'en Pere?

JUSTET Sí, senyor.

PAU I ¿com és que estàs aquí?

JUSTET Aquell home alt i prim em llevà de l'escola i amb un cavall se m'emportà fins aquí.

PAU Miserables lladrest, i deia que t'havia trobat... Però, no tinguis por...

JUSTET Molta que en tinc.

PAU Ja et salvaran.

JUSTET ¿Qui?

PAU El teu pare.

JUSTET (Amb alegria:) ¿El pare? que ho sap que soc aquí?

PAU No trigarà molt a venir.

JUSTET No m'enganyeu? ¡Ah!..

(Truquen a la porta. Ambdós s'espanten. Es sent la veu de Simón parlant baixet des de l'altre cantó de la porta.)

ESCENA VII

Els mateixos, més SIMÓN

SIMON Pau! Pau!..

PAU Quí em crida?

SIMON Soc jo.

PAU Ah! Simón: ¿què vols?

SIMON Està fet un diable.

PAU Quí? ¿el butxí?

SIMON L'amo. Ha marxat de pressa a cercar a Elí; em sembla que el carro et corre...

PAU No t'entenc bé... Obra la porta.

SIMON Oi? hi la clau; però...

PAU No tinguis por, després ja tancaràs.

SIMON (Obra la porta i resta al portal.) Deia que el carro et corra pel pedregal...

PAU Que t'ha dit?

SIMON Res. Ha marxat com un llamp.

PAU Be ¿i què?

SIMON No voldria ésser de la teva pell.

PAU Jo avui tampoc de la llur.

SIMON Què dius? ¿Què hi ha?

PAU Res, res. ¿Ja t'han pagat?

SIMON Com a tu.

PAU Malvats!

SIMON Xic, prepara't.

PAU Ells s'han de preparar. Déu té un bastó... Un dia o altre la justícia de Déu...

SIMON Sí, sí, ves cantant.

PAU Aquest àngel... (A Justet.)

SIMON Em sembla que també li escursaran les ales.

PAU Si hi són a temps, rai.

SIMON Va, va, me'n vaig...

PAU Jo et segueixo.

SIMON (Oposant s'hi:) Que em compromets!
PAU Si, aquí m'estaré! Adéu, Justet...

(Apartant a Simón amb una empenta, se'n van.)

ESCENA VIII

JUSTET; *a dintre* EFRAIM *i* SIMÓN

JUSTET Oh! ja torno ha estar sol. Tinc por .. Pare!

(Cridant i plorant.)

Treieu-me d'aquí! Veniu-me a cercar! Pare!..

(Entretant, a dintre, Efraïm mou raons a Simón prop de la porta dient:)

EFRAIM I ¿ha marxat?
SIMON En veure'ls venir, ha saltat pel corral, ara mateix ..
EFRAIM I ¿quí t'ha manat obrir?
SIMON Com que res m'heu dit, em creia que per descuit havieu tancat.
EFRAIM Però, ¿per què obries?
SIMON Trucava, i em creia...
EFRAIM També, tu?
SIMON (Amb por:) Senyor...
EFRAIM Ja ens veurem.
JUSTET Pare!.. Padrí!..

ESCENA IX

JUSTET *i* EFRAIM

EFRAIM (Entra enfadat:) Encara em comprometerà aquest xicot! Oh! cada crit dels seus és una punxa que se'm clava aquí.

(Senyalant el cor. Se'n va cap a ell, l'agafa i el porta al mig. Escolta i respon aviat:)

JUSTET Pare!.. pare!..
EFRAIM Digues: ¿per quin camí venia a veure't el teu pare?

JUSTET Pare!.. pare!..

EFRAIM Si no calles... (Amenaçant lo.) Digues...

JUSTET (Plorant:) Pel de les eres... a! a!

EFRAIM Veste'n, ja en tinc prou.

(Li dóna una empenta. Va a la porta i crida:)

Simón! Simón..!

SIMON (Des de la porta:) Senyor...

EFRAIM Vés: digues a Elí i Boabdil si poden venir.

SIMON Res més?

EFRAIM No; ves. (Després, tot sol diu:) Tinc por que no se'ns compliquin les coses i que ho perdés tot...

(Venen Elí i Boabdil.)

ESCENA X

EFRAIM, ELÍ *i* BOABDIL

BOABDIL I doncs, Efraïm?

ELÍ ¿Què hi ha de nou?

EFRAIM Es menester posar-se a l'aguait; la cosa se'ns complica. En aquest moment cal el vostre consell. En primer lloc, el Renegat se'ns ha escapat...

ELÍ No l'havieu barrat aquí?

EFRAIM Ha enganyat al Negre, i tement el que li esperava, ha fugit.

BOABDIL Aquests servents, tots són uns...

EFRAIM Més encara. Quan ha entregat la carta aquest matí, res ha dit de l'hora.

ELÍ Malaït Renegat!

BOABDIL Realment pot haver-hi algun perill.

EFRAIM Per altra banda, ell sap l'estatge aquí d'aquest bordegàs, i la circumstància del manlleu, del que fou testimoni...

BOABDIL Cal, doncs, prevenir-se, puix tot això és greu.

ELÍ Anem per parts. Si la carta fos arribada abans de

l'interessat, ¿a quina hora podria arribar al poble?

EFRAIM El més aviat, a mig jorn.

ELÍ I us sembla que no vindrà fins demà?

BOABDIL No ho crec pas així. Ell veurà que quelcom greu esdevé i sortirà prest de ciutat.

EFRAIM Amb això estic jo.

ELÍ Be, doncs: ¿a quina hora podria arribar-hi?

BOABDIL Amb un bon cavall, de quatre a sis.

EFRAIM I ell se'l procurarà.

ELÍ Conformes. ¿I per quin camí passarà?

EFRAIM Diu aquest bordegàs, pel de les eres.

BOABDIL I si per qualsevol motiu canviés?

ELÍ El millor és anar segur. Mireu, (treu un paper) aquí tinc el plànol dels camins: des dels Molins surten, dividint-se en dos, que fan cap al poble. El parany es posa abans d'arribar a l'entroncament. D'aquí la distància és igual.

EFRAIM Molt bé, Elí.

BOABDIL Veig que sou bon caçador.

EFRAIM I de tot l'altre ¿què us sembla?

BOABDIL ¿No hi ha perill de que el Renegat descobreixi a la gent del poble el sojorn d'aquest xicot?

ELÍ Ell s'haurà trobat a faltar, i malgrat jo l'he portat ben embolicat en capa i ningú n'hagut esment; caldria una sola guspira per pegar foc al canyar.

EFRAIM Renegat del dimoni!

ELÍ L'haguéssiu estrangolat.

BOABDIL Ell tindrà pruïja de fer tot el mal que pugui.

EFRAIM En aquest subterrani fosc el xicot està segur...

BOABDIL I si hi hagués un escorcollament?

EFRAIM El que ara convé és anar al punt principal: és sorprendre el seu pare. Jo entretant m'encarregaré de que aquí no s'hi trobi el xicot, si venia la justícia. Viu o mort, jo j'allunyaré d'aquí.

BOABDIL Ben pensat. Pel demés el Renegat tindrà por, puix podria ésser considerat com a complis.

EFRAIM I perjur.

ELI Us sembla, doncs, que tot està resolt?

EFRAIM Per a mí tot.

BOABDIL Mans a l'obra i aviat.

ELÍ Una volta m'hagi desembraçat d'aquell espantall, buscaré el Renegat i no tindrà descans fins que em pagui la malifeta. Diable si la pagarà!

EFRAIM No cal fer temps, car ja passa de les dues.

BOABDIL Més val esperar un quart, que fer tard per un minut.

ELÍ No sabeu pas el desig gran que tinc de que tot s'acabi, d'un moment. Ja les fúries se m'emporten i cobejo sadollar-me aviat d'aquesta set que em devora...

EFRAIM El mateix dic jo, puix no tinc un moment de descans i per tot em sembla que ombres fatídiques em persegueixen...

BOABDIL ¿I no veieu vosaltres si jo esperaré amb dalè, amb vera prurja sortir d'aquesta ànsia que em tortura i em lleva la tranquilitat?

EFRAIM ¿Te'n vas tot sol?

ELÍ Aquests són els meus companys.

(Senyalant el punyal i la pistola.)

BOABDIL I no descobreixen a ningú.

EFRAIM Home previngut...

ELÍ ¿Què farà el lleó desprevingut contra el tigre que està a l'aguait?

BOABDIL No cal pas fer temps, si a les quatre s'ha d'ésser allà.

EFRAIM Arregla't, doncs, i avant.

BOABDIL Vos, cuidareu d'aquest xicot, talment com hem resolt.

ELÍ Sí, me'n vaig, o millor dit, els diables se m'emportin.

EFRAIM Coratge, Elí, el demés...

(Truquen fort a la porta.)

ESCENA XI

Dits i Simón

SIMON (Esfaraït:) Senyor..!

EFRAIM ¿Què hi ha?

SIMON Al portal m'estava, quan he vist que alguns homes venien molt resolts dret a casa.

EFRAIM I què?

SIMON No m'ha plagut llur visatge, i talment com em teniu manat, he barrat la porta.

ELÍ ¿Quí seran?

EFRAIM El que prevèiem.

EFRAIM On han anat?

JUSTET Pare..! pare..!

SIMON M'ha semblat que encerclaven la casa...

ELÍ Siguin qui vulguin; veurem que volen.

BOABDIL (Apart:) Oh! éll serà... Estem perduts!

SIMON ¿Senten? Ara forcejen la porta. (Es sent remor.)

ELÍ Si ens escometen, a ells!

EFRAIM Estem dintre de casa, i per molts que vagin...

SIMON M'ha semblat que no eren més que quatre o cinc.

ELÍ No hi ha por.

JUSTET Pare..! Sóc aquí!

EFRAIM Aquest maleït renoc...

ELI L'haguéssiu mort sense mirament.

(Es sent més remor.)

BOABDIL Que no tirin la porta a terra.

ELÍ Boabdil i Simón, amb mí!

EFRAIM Teniu armes?

ELÍ Per a tots en tinc.

EFRAIM Faré callar per a sempre a aquest, i vinc...

ELÍ Ja som prous; a defensar-nos!, anem.

JUSTET Pare..!

EFRAIM Aneu, abans que ens entrin a casa. (Se'n van.)

ESCENA XII

EFRAIM *i* JUSTET

JUSTET Pare..! Sóc aquí. (Cridant.)

EFRAIM (Agafa el nen:) Ja s'és acabat!

JUSTET Ah! ah!, que em maten! Pare..!

EFRAIM Sí, pots cridar... (Deixant el nen, passeja nerviós) Però, oh! avui per primera vegada he de tenyir amb sang el meu punyal! i amb un xicot! Maleït sigui el dia en que vaig conèixer a l'Amigó! Jo que em creia que aquí hauria trobat la pau, la tranquilitat... El que he trobat és angoixa, fel i martiri. Per tot, per tot arreu m'encerclen aquestes maleïdes ombres... Aquell vell m'apareix en sa fatídica figura com ombra crudel, que projecte el sol en plé dia, i com terrible i palesa mampesada en tots els moments de la tosca nit. Ah! criminal, jo? Lluny, lluny de mí tan mala nota!

JUSTET Pare..!

EFRAIM Aquesta veu, que se'm clava aquí... (senyalant el cor) jo no la voldria sentir... i s'ha d'acabar... els meus interessos perillen... i ¿què dirà Elí si el troba viu? Oh! quina lluita tant crudel!, el meu interior és un mar confós, revolt de bullidora escuma... La nota d'assassí m'horroritza, i els meus capdals m'ho aconsellen. ¿Què faré?: veniu, veniu al meu auxili, fúries de l'avern..! Treieu-me d'aquest horrorós trànzit...

JUSTET Pare..! tinc por!

EFRAIM Ah! covard de mí... A què tanta compassió? Resolt estic! Tinc obligació d'atendre el meu pervindre...

JUSTET Ai, pare!.. a! a!

EFRAIM (Agafant-lo:) Va, va! Així callaràs per a sempre...

(Es posa en actitut de clavar-li el punyal. S'obra la porta de l'enfront i compareix en Pere d'Amigó. Mentre té el punyal enlaire per a clavar-lo al nen, sona un tret de pistola i li cau el punyal. Apareix Pere d'Amigó.)

EFRAIM (En veure'l:) ¡Traició! ¿Es que resuciten els morts?..

ESCENA XIII

Dits i PERE

PERE (Contestant a les darreres paraules d'Efraïm:) Són els vius, llamp de Déu!

(Tot l'anterior molt ràpid i ajustat. Justet es despren de les mans del jueu i corre cap al seu pare, cridant:)

JUSTET Pare!, pare!

PERE (Resta dret amb els brassos creuats davant d'Efraïm aterrat i desesperat. Pausa. Després amb despreci i sarcasme diu:)

Aquí em teniu, Efraïm. ¿No m'haveu cridat per carta per a que tot d'una fes cap?; però, en lloc d'anar a on deieu, he cregut prudent venir-vos a cercar aquí mateix.

EFRAIM Oh, la ràbia!

(Durant tot aquest discurs continuarà la brega a la porta, més o menys fort.)

PERE No m'esperàveu pas aquí, ¿oi?; jo sempre condescendent he volgut fer-vos més breu el camí. Guaiteu bé: sóc jo, el fill d'aquell que vilment assassinàreu; el pare d'aquest trendre nen, a qui infamament sagrestàreu per clavar-me el punyal traïdor abans que a ell.

EFRAIM Mentida, mentida!

PERE Calla, covard, calla. M'has d'escoltar fins a la fi... Tu matares al meu pare, diré millor, per tu ho feu el teu company Elí. Ambdós, com dues feres, com avares sangoneres de la sang, per robar-li el diner, i tots els seus bens i els meus i els del meu fill... li llevàreu abans la vida...

EFRAIM (Apart:) Oh, traició!

PERE I no contents encara de viure en un casal, on l'ombra

sagrada, la venerada figura de la persona sacrificada us havia d'horroritzar, us havia de comparèixer com horrible espectre en tots els indrets; us havia de parlar des de totes les parets, tractant-vos d'assassins; havia de seguir totes les vostres criminals petjades —puix haveu convertit aquest lloc sagrat, on jauen llurs sagrades despulles i sojorn de mes oracions, en horrible cova de lladres...—; no contents de tot això, cobejàveu clavar vostre punyal acerat i plé de verí en el meu pit i beure després a glops la sang del meu fillet...

EFRAIM Bé: ¿què vols? Acaba.

PERE Sóc a casa meva, i aquí mano. Vos aquí no sou més que un intrús, un lladre, que l'heu invadida, i com a tal heu d'escoltar el que vulgui dir-vos... i, per molt que us digui, mai us tractaré com mereixeu...

EFRAIM (Amb ràbia:) Tens sort..!

PERE Sentiu remordiment de no haver-me pogut arreplegar? D'això tantost en podeu tenir, car del demés... qui no té consciència, no en pot pas sentir de remordiment...

(Es senten dos trets, i entra Elí rabiós.)

ESCENA XIV

Dits i Elí

ELÍ (Sens adonar-se de Pere per la foscor:) Senyor, senyor, el Renegat ens ha traït... va amb élls, i el Negre ha fugit...

(En veure la posició d'Efraïm, guaita i veu a Pere.)

Oh! ¿i vos quí sou? ¿com heu entrat aquí?

PERE (Amb sercasme i despreci:) Malestruc Efraïm, ja teniu el braç dret del crim... Aquí teniu la fera que s'alimenta de sang humana. (A Elí:) Sóc a casa meva, i qui millor que l'amo sabrà les portes?

ELI Oh! ¿Pere d'Amigó?

PERE Sí, el mateix; però, millor hauries dit el fill d'aquell a qui, aprofitant un jorn boirós, vil i traïdorament vaig assassinar; el pare del tendre infant a qui vaig llevar de la seva casa com a esquer, per atraure al seu pare i clavar-li el traidor punyal...

ELÍ (Amb fúria:) Doncs, sí, tot això i molt més. Cara a cara estem i avui és arribat el jorn que tant cobejava. Oh! Aquest volcà encès, del qual la cremor no em deixa viure; la ràbia que mesos i anys tinc concentrada l agombolada dintre del cor, avui troba una expansió...; volia trobar-te, volia fer-te menjar la pols de la terra.

PERE ¡Covard! ¡Miserable! No sabies la meva casa on romania?

ELI Sabia els teus treballs per acusar-nos, difamar-nos i llensar-nos als tribunals dels teus infames amics en religió, i per això com a fervent cristià et volia proporcionar ben aviat la sort d'assolir, veure i juntar-te amb el teu pare, a qui tant estimes.

(Tot això dit amb sarcasme.)

PERE Amb paciència t'escoltaré, després... ¡ira de Déu!

ELI Volia... ¡oh ràbia infernal! sadollar-me de la teva sang amb el got de la venjança... i ara, ara se'm presenta la teva repugnanta i odiada figura que desprècio, que trepitjo, que...

PERE Prou! (Amb força.) Ja n'ets llençat prou de verí per aquesta llengua infame. Covard i vil lladre!, traidor i xorc assassí!..

ELI Coratge, Efraïm: agafa el punyal.

(Efraïm plega de terra el punyal.)

PERE Així em plau, home vil! L'únic moment de la teva vida criminal, que vols aparèixer valent; però, com tens costum de saltar el camí com a lladre, i com tigre rabiós clavar les ungles amb traïdoria a la víc-

tima innocenta, ni lluitar sabràs. Ah! vergonya me'n dono d'haver de desenvainar l'espassa per a matar a uns cucs verinosos, a unes aranyes, a uns vils escorsons, com sou vosaltres. (Treu l'espassa.)

ELI (Amb ràbia:) Car pagaràs el teu atreviment. El cop certer, Efraïm.

PERE (Amb serenitat i lluitant:) Vull que el meu pare, vostra víctima, des del seu sepulcre presenciï el nostre combat...

(Toca un resort de la paret i s'obra una gran obertura com una gran finestra quadrada o cambra i es mostra il·luminat el sepulcre de Pere d'Amigó (pare), com estàtua jacent. En veure-la els dos exclamen:)

ELI Horror! horror!..

EFRAIM ¡Maledicció!

(Cauen a terra els punyals. Fan ademan de sortir per la porta. però en aquell moment entren Ramón i Pau amb llum i els dos jueus resten parats i confosos.)

ESCENA XV

Dits, RAMON *i* PAU

PAU Sí, senyor; aquí l'he deixat jo.

(En alçant la llum, veuen a Pere, a Justet i els jueus.)

JUSTET Ramón! Ramón!.. (Anant-hi.)

RAMON Justet! (Abraçant-lo.) Aquí ets, Pere? Ara venia a salvar-lo.

PERE Salvat està. Déu no abandona l'innocència.

(Mostrant els jueus, diu:)

Guaiteu-los...; aquí els teniu els autors dels crims.

RAMON El Notari resta allà fora, presoner.

PERE Que vinguin tots.

(Pau surt a avisar-los. Pausa. Entren tots.)

Ja ho veieu: s'ha complert la justicia de Déu.

RAMON Aquest amb la mort també donaran compte a la justícia humana.

JUSTET Pare, Ramón: No els mateu; us ho demano

(agenollant-se)

per amor de Nostre Senyor, i per la memòria de la meva mare i del padrí, que són al cel...

(Efraïm el guaita, sorprès.)

PERE Ah, Justet, ets un àngel... (El besa.)

RAMON La voluntat de Déu manifestada per un àngel, no es pot deixar de complir.

PAU Quin cor tant bondadós!

(Fidel, Blai i el Notari fan senyal d'assentiment.)

PERE (A Efraïm i Elí:) Bé, doncs, perquè us consti que la millor venjança d'un cristià consisteix en perdonar al criminal a imitació de Jesucrist, qui ha donat la vida pels pecadors, per la meva part, com a deixeble del Redemptor i en atenció al cor angelical del meu fill i dels sers amadíssims que m'ha esmentat, us perdono la vida.

EFRAIM (Agenollant-se als peus del nen:) Ah, gràcies!

(Elí resta confós en un racó:)

BOABDIL (Fent el mateix amb en Pere:) Gràcies, senyor...

PERE Després determinarem el càstic; però, tingueu sempre present que tots aquells, qui com vosaltres voleu viure del crim del seu proïsme, passaran execrats com a vils jueus i avars a les humanes generacions, i si no regoneixeu en aquest avís la veu de Crist que us vol salvar, temeu la sentència de condemnació eterna, puix si no és en aquest món és a l'altre, que sempre triomfa la justícia.

FI DEL DRAMA

evisat per la censura eclesiàstica

OBRES DE FRANCESC GAY, PVRE.

ASPRORS DE JOVENTUT-Drama en tres actes. Preu: 3 ptes.
GUSPIRES SOCIALS - Drama en tres actes. Preu: 3 ptes.
ENIGMES TRÁGICS - Drama en tres actes. Preu: 3 ptes.
ESCLAUS DE LES PASSIONS-Drama en 3 actes.Preu:3 ptes
ROSTOS AVALL - Drama en tres actes. Preu: 3 pessetes
EL MISTERI DE NADAL - Melodrama pastoril en tres actes. Música del mestre J. Baro. Preu: 5 pessetes. Música: 35 ptes.
L'INFANT QUI ES DESENCAMINA - Fantasia moral en tres quadres. Música del mestre Jacint Renau, pvre. Preu: 2 ptes.
NOBLESA MEDIEVAL - Poema històric en dos actes. Il·lustracions musicals del mestre Llorenç Carbonell. Preu 2'50 pts.
POBRES CAPTAIRES - Quadre líric. Música de J. Musset, pvre. Preu: lletra i música, 7'50 pessetes
LA POR - Drama tràgic en un acte. Preu: 1'50 pessetes
EL MIRACLE DE L'AMOR - Drama en un acte. Preu: 1'25 ptes.

Per a noies soles

EL NADAL DE LES PASTORES - Poema líric pastoral. Música dels mestres Joan M.ª Roquet i Joan Parramon, pvres. Preu: 2'50 pessetes
LA PUBILLETA DE MUNTALT - Poema dramàtic en dos actes. Preu: 2'50 pessetes
L'ESTRELLA DE LA FELICITAT - Rondalla escènica en dos actes. Preu: 2'00 pessetes
L'ORGULL DE LA BONIQUESA - Rondalla dramàtica en tres epissodis. Preu: 2'50 pessetes

OBRES ESTRENADES, A PUNT DE PUBLICAR

Per a homes

L'ARTISTA - Drama en tres actes
L'ONCLET - Drama de família en tres actes
FLORETES DE MARTIRI - Tres quadres històrics
CASTELL - GALÍ - Llegenda poemàtica en tres actes
ELS HABITANTS DE LA LLUNA - Comèdia en un acte, a tota orquestra
LA MA SACRÍLEGA - Drama en un acte
PER UNA CONTRACTA - Sarsuela en un acte

Per a noies

EL COLLARET DE LA PRINCESA - Poema dramàtic 3 actes
LA PRINCESETA EMBRUIXADA - Rondalla en tres actes

POEMETS I RETAULES - Aplec de poesies. 3 ptes.

Obres teatrals
sense dama o bé amb dames soles, pròpies per a societats culturals i centres catòlics

OBRES PUBLICADES

N.° 1 Un home discret...
Quasi monòleg, en prosa. Un acte, de «Pau Fàcil». (Preu: 1 pta)

N.° 2 Vilesa! No, senyors Un caliquenyo
Monòlegs, vers i prosa. Un acte, de Sebastià Bofill i Bas. (Preu: 1 pesseta.)

N.° 3 El vestit nou de l'Emperador
Comèdia, vers i prosa. Un acte, de Francesc Rossetti. (Preu: 1'50 pessetes.)

N.° 4 La figura del Rei Wamba
Comèdia, en prosa. Tres actes, d'Esteve Trullás i Duran. (Preu: 2'50 pessetes.)

N.° 5 "Lorito Real"
Comèdia, en prosa. Un acte, de Lluís Millá. (Preu: 1 pesseta.)

N.° 6 Les tres filles del Rei
Fantasia amb un pròleg i dos actes, en vers, per a noies soles, de Tomàs Ribas (Preu: 2 ptes.)

N.° 7 El vectigal de la carn
Drama en vers i un acte, junt amb la popular poesia *La Puntaire*, de M. Riboi. (Preu: 1'50 ptes)

N.° 8 El curandero del barri
Comèdia, en prosa i un acte, de E. Graells i Castells. (Preu: 1 pta.)

N.° 9 El molí de Dalt
Drama en prosa i tres actes, del Rvt. P. Ezequiel de Mataró. (Preu: 2'50 pessetes.)

N.° 10 La millor riquesa, l'Amor
Comèdia dramàtica en prosa i tres actes, del Rvt. Francesc Gay. (Preu: 2'50 pessetes.)

N.° 11 Efraïm
Drama en prosa i tres actes, de E. Duran, Sch. P. (Preu: 2'50 pessetes.)

Llocs de venda: Els de costum